

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **B. a. s.**, N. X., H., IČO: X. zast. JUDr. B. K., advokátkou, AK M. č. X., X. V. , proti žalovanému **C. a. s.**, ul. X. B., IČO: X. zast. JUDr. M. R., advokátom, X. B., **R. o zaplatenie 342 420,97 Eur (10 315 774 Sk) s prísl., o žiadosti žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov**, na odvolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. 07. 2009 č. k. 17Cb 118/2003-422, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. 07. 2009 č. k. 17Cb 118/2003-422 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 22. 07. 2009 č. k. 17Cb 118/2003-422 rozhodol tak, že žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov za dovolanie nepriznal. V odôvodnení poukázal na ust. § 138 O. s. p. a uviedol, že predmetom konania je náhrada škody za nevyplatené dividendy za účtovný rok 2002 v celkovej sume 10 315 774 Sk, na ktoré má podľa názoru žalobcu ako majiteľa 98 akcií T. a. s. B., nárok. Z toho vyplýva, že v danej veci nejde o spor, v ktorom by žalobca vložil finančné prostriedky do tejto hodnoty, vďaka čomu by sa stal nesolventným. Súd preto pri posudzovaní oprávnenosti nároku žalobcu na oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie skúmal aj mieru rizika, ktorú podstúpil a stratu finančných prostriedkov, ktoré mu konaním žalovaného vznikli. V prípade, že sa žalobca chce domáhať ochrany svojho práva na súde, s ktorou bezprostredne súvisí aj zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie, mal by mať

finančné prostriedky určené aj na tento účel. Z predmetného sporu vyplýva, že v prípade úspechu v dovolacom konaní by žalobca získal finančnú hotovosť 10 315 774 Sk. Žalobca ako podnikateľ má vedomosti o tom, ako si počínať pri prechodnom nedostatku finančných prostriedkov. V rámci ďalšieho konania v prípade úspechu sa mu tieto finančné prostriedky vrátia vo forme náhrady trov. Súd poukázal ďalej na ust. § 2 ods. 1 Obchod. zák. v zmysle ktorého podnikanie je potrebné chápať ako činnosť pri ktorej podnikateľ podstupuje riziko, že jeho konanie môže viesť k zisku alebo i k strate. Je vecou podnikateľa, akú mieru zisku chce dosiahnuť a kedy ju dosiahne. V tejto súvislosti uviedol, že dôsledky podnikateľského úsilia nemožno prenášať formou úľav z poplatkovej povinnosti na štát. V opačnom prípade by totiž dochádzalo k zvýhodňovaniu neúspešných podnikateľov voči podnikateľom úspešným. Súd tiež dodal, že žiadateľ žiadnym spôsobom nepreukázal, že by sa snažil nejakým spôsobom získať finančné prostriedky a nevyvíjal žiadnu inú podnikateľskú činnosť za účelom získania finančných prostriedkov, a preto nie je možné, aby svoj zisk dosahoval na úkor štátu, čo by sa v prípade úspechu vo veci stalo. Na základe zistených skutočností súd dospel k záveru, že pomery žiadateľa oslobodenie od súdnych poplatkov neodôvodňujú, preto druhou podmienkou uvedenou v ust. § 138 ods. 1 veta prvá O. s. p., teda či v konkrétnom prípade nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva sa nezaoberal.

Proti uzneseniu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci sa odvolal žalobca a žiadal jeho zmenu. Namietal, že nesolventným sa stal z dôvodu protiprávneho konania žalovaného, ktorý dňa 09. decembra 1998 v rozpore so zákonom odpísal z účtu žalobcu 98 akcií spoločnosti T. a. s. B., ktoré mali priniesť žalobcovi značné finančné prostriedky a umožniť mu tak vyvíjať podnikateľskú činnosť prinášajúcu zisk. Žalobca bol protiprávnym konaním žalovaného bez toho, aby s takou skutočnosťou do budúcnosti vôbec počítal, zbavený svojho majetku, čím jeho ďalšie podnikateľské aktivity boli zmarené. Obchodné plány žalobcu sa v dôsledku protiprávneho konania žalovaného nezrealizovali, naopak, žalobca bol nútený uhradiť viacero škôd vzniknutých v dôsledku protiprávneho konania žalovaného. Žalobca nerozporoval tvrdenie súdu prvého stupňa, že ten, kto sa chce domáhať ochrany svojho práva na súde, mal by mať finančné prostriedky na úhradu súdnych poplatkov spojených s vedením súdneho konania. Táto zásada však podľa žalobcu neplatí bezvýnimočne. Na súd má právo obrátiť sa aj ten subjekt, ktorý nemá dostatočné finančné prostriedky na úhradu súdnych poplatkov, a preto využije zákonom danú

možnosť podania návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Tým je dané ústavné právo zakotvené v čl. 46 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky o možnosti každého domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Otázkou dôvodnosti návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov je preto potrebné skúmať zvlášť citlivo zo všetkých aspektov, nielen z hľadiska dostatku či nedostatku finančných prostriedkov. Má za to, že jeho návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov je jednoznačne dôvodný. Z uvedeného nespochybniteľne vyplýva, že žalobca je nemajetný a nemá reálnu možnosť zaplatiť súdny poplatok za dovolanie vo výške 41 090,22 Eur. Do tejto nepriaznivej finančnej situácie sa žalobca dostal z dôvodu, že žalovaný hrubo porušil zákon o cenných papieroch a odpísal mu z účtu akcie spoločnosti T. a. s. B., čím zmaril jeho podnikateľské zámery a spôsobil mu škodu uplatňovanú v tomto súdnom konaní. Za nezanedbateľnú tiež považuje dobu 11 rokov, počas ktorej sa žalobca márne domáha ochrany svojich poškodených práv u žalovaného, ako aj na súde. Má za to, že nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku by pre žalobcu znamenalo odňatie možnosti domáhať sa súdnej ochrany a spravodlivého procesu, čím by došlo k porušeniu zásady občianskeho súdneho konania v zmysle § 1 O. s. p. Z uvedených dôvodov navrhuje preto napadnuté uznesenie zmeniť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal vec podľa § 212 ods. 1 a § 214 ods. 2 O. s. p. bez nariadenia pojednávania v medziach dôvodov odvolania a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

Nesprávnym právnym posúdením veci sa rozumie omyl súdu pri aplikácii práva na zistené skutkové zistenia. O omyl v aplikácii práva ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť, alebo ak použil síce správny právny predpis, ale ho nesprávne vyložil.

V zmysle ust. § 138 ods. 1 O. s. p. môže súd na návrh priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Ak uplatňovanie alebo bránenie práva nie je ani svojvoľné ani zrejme bezúspešné, umožňuje citované zákonné ustanovenie vyhovieť žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov pod podmienkou, že to odôvodňujú pomery účastníka.

Zákon nevysvetľuje bližšie obsah pojmu „pomery účastníka“, bezpochyby však musí ísť o pomery žiadateľa majetkové, majúce základ v okolnostiach, ktoré nie sú len dočasnej či prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že ako poplatník celkom, či z časti (v prípade žiadosti o čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov) nemôže splniť poplatkovú povinnosť alebo že jej splnenie od neho nemôže spravodlivo požadovať.

Pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada k celkovým majetkovým pomerom žiadateľa, k výške súdneho poplatku, k nákladom, ktoré si pravdepodobne vyžiada dokazovanie, k povahe uplatňovaného nároku. U fyzických osôb prihliada k ich sociálnym pomerom, resp. zdravotnému stavu. U právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi berie v takom prípade zreteľ i na povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku, platobnú schopnosť a pod.

Po celkovom zhodnotení všetkých takýchto významných okolností musí rozhodnutie o žiadosti zodpovedať tomu, aby účastníkovi nebolo iba pre jeho nepriaznivú situáciu (teda preto, že nemohol zaplatiť súdny poplatok), znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo na súde.

Rozhodnutie o oslobodení od súdneho poplatku teda nezávisí od úvahy súdu, ale od majetkových pomerov, ktoré priznanie oslobodenia od súdneho poplatku odôvodňujú. Určujúcim kritériom, na základe ktorého súd rozhoduje o oslobodení od súdneho poplatku, je teda či objektívna neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok v stanovenej výške existuje. Pokiaľ takáto objektívna neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok existuje, môže súd dospieť k záveru o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov iba v prípade, že sa jedná o svojvoľné alebo bezúspešné uplatňovanie práva.

Podstata odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa spočíva v tom, že žalobca je podnikateľom, z ktorého podnikaním vo všeobecnosti je spojené i podnikateľské riziko, ktorého dôsledky nie je možné prenášať formou úľav na štát.

Uvedený názor súdu prvého stupňa rozlišujúci subjekty na podnikateľské a nepodnikateľské je takou interpretáciou ust. § 138 O. s. p., ktorá nemá oporu nielenže v jazykovom výklade tohto zákonného ustanovenia, ale zásadne odporuje zásade rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, a je v priamom rozpore s čl. 3 Listiny základných práv a slobôd.

Z týchto dôvodov spájanie splnenia podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov s podnikateľským rizikom je právne irelevantné, nakoľko, ako už bolo uvedené, primárne súd musí skúmať objektívnu neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok a nie skúmať na základe akých skutočností táto neschopnosť nastala.

Námietka žalobcu, spočívajúca v argumentácii rovnakého prístupu každého na súd, je preto opodstatnená.

Pretože súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, pre ktorý dôvod i nedostatočne zistil skutkový stav, pretože sa splnením základných zákonných predpokladov žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného nezaoberal, Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté uznesenie Krajského súdu v Bratislave podľa § 221 ods. 1 a 2 O. s. p. zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: L.